

Nr 195

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit; given Stockholms slott den 27 oktober 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit utökas från 1 000 till 2 000 miljoner kronor.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 27 oktober 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser

Statsgaranti mot förlust på grund av exportkredit har i Sverige meddelats alltsedan budgetåret 1933/34. Garantien har grundats på av riksdagen för viss tid givna bemyndiganden med växlande innehåll samt på av Kungl. Maj:t i enlighet därmed utfärdade författningar.

1959 års riksdag godkände på förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 112; rskr nr 214) ändrade riktlinjer för exportkreditgarantiverksamheten, innebärande en effektivisering av garantiformerna och en förstärkning av garantiskyddet.

Gällande kungörelse om garantigivningen utfärdades den 28 maj 1959 (nr 271) och trädde i kraft den 1 juli 1959.

Ärenden rörande statlig exportkreditgaranti prövas och avgöres av exportkreditnämnden, vars nu gällande instruktion är utfärdad den 30 juni 1959 (nr 407).

Efter medgivande av 1960 års riksdag (prop. nr 171; rskr nr 379) fastställdes totalramen för garantigivningen till ett belopp av 1 000 miljoner kronor att gälla intill utgången av budgetåret 1962/63. Tidigare utgjorde maximibeloppet för exportgarantierna 600 miljoner kronor. Højningen för-
anleddes av att en väsentlig ökning i efterfrågan på exportkreditgarantier inträtt bl. a. sammanhängande med de gynnsammare villkor för garanti-
tagarna som börjat tillämpas från och med den 1 juli 1959.

Exportkreditnämndens framställning

I skrivelse den 28 september 1961 har *exportkreditnämnden* aktualiserat frågan om ökning av det högsta belopp för vilket staten må ikläda sig betalningsansvar i form av exportkreditgarantier.

Nämnden erinrar inledningsvis om att nämnden vid framläggande av sitt förslag om den höjning från 600 till 1 000 miljoner kronor, som genomfördes efter medgivande av 1960 års riksdag, uttalade att om den under budgetåret 1959/60 uppkomna ökningen i anspråken på exportkreditgarantier skulle fortsätta i oförminskad takt intill utgången av budgetåret 1962/63, nämndens totala engagemang vid denna tidpunkt skulle komma att icke oväsentligt överstiga 1 000 miljoner kronor. Under betoning av att säkert underlag saknades för ett mera preciserat bedömande rörande den nya garanti-ramens lämpliga storlek höll nämnden dock för sannolikt att ökningstakten efter någon tid skulle komma att avtaga och att verksamheten därför skulle kunna inrymmas inom ett totalgarantibelopp av nämnda storleksordning. Nämnden konstaterar emellertid i nu föreliggande framställning att den kraftiga ökningen i anspråken på nämndens garantiutrymme fortsatt under det gångna året. Till belysning av utvecklingen av nämndens garantiansvar lämnar nämnden följande uppgifter beträffande dels de utfärdade respektive i utsikt ställda beloppen vid utgången av vart och ett av budgetåren 1955/56—1960/61 samt den 31 augusti 1961, dels förändringarna i totalengagemanget mellan de olika tidpunkterna.

Tidpunkt	Nämndens garantiansvar (milj. kronor)			
	På grund av utfärdade garantier	På grund av i utsikt ställda garantier	Summa	Förändring i jämförelse med närmast föregående tidpunkt
30/6 1956	35	103	138	
30/6 1957	36	120	156	+ 18
30/6 1958	81	78	159	+ 3
30/6 1959	155	168	323	+ 164
30/6 1960	256	255	511	+ 188
30/6 1961	309	426	735	+ 224
31/8 1961	293	556	849	+ 114

Uppgifterna visar bl. a. den kraftiga ökning i nämndens engagemang, som skett sedan de nya riktlinjerna för den statliga kreditgarantigivningen trädde i kraft den 1 juli 1959. Ökningstakten har närmast accelererats och den kraftiga ökningen under tiden 1 juli—31 augusti 1961 är — även om alltför långtgående slutsatser ej får dragas därav — på sitt sätt symptomatisk.

Nämnden framhåller att den snabba ökningen av det totala garantiansvaret av naturliga skäl medfört en särskilt kraftig ökning av beloppen för de

i utsikt ställda garantierna. Beloppen för de utfärdade respektive i utsikt ställda garantierna var den 30 juni 1960 ungefär lika stora, 256 respektive 255 miljoner kronor. Den 31 augusti 1961 var motsvarande belopp 293 respektive 556 miljoner kronor. Nämnden påpekar i detta sammanhang att endast en del av de i utsikt ställda garantierna verkligen resulterar i garantier. Utvecklingen mot större relativ andel i utsikt ställda garantier innebär därför, att den andel av den totala belastningen på ramen för garantiverksamheten, som kan beräknas sedermera ej resultera i garantier, har stigit. För att få en uppfattning om hur stor denna andel kan uppskattas vara har inom nämnden en utredning verkställt. Underlag för denna utredning har varit samtliga garantiutfästelser, som lämnats sedan den 1 juli 1957 och som resulterat i garantier eller som förfallit före den 1 juli 1961. De i undersökningen ingående beloppen representerar ett totalbelopp av 859 miljoner kronor. Av detta har 586 miljoner kronor eller ca 68 % icke resulterat i utfärdade garantier. Denna andel tenderar att i tider av kraftig ansvällning av garantiengagemangen stiga. Att så kan bli fallet även i fortsättningen har framgått av en enkät som gjorts inom exportindustrin. Man väntar för den närmaste tiden bl. a. att allt större del av de offerter som industrin söker garanti för icke resulterar i affärer.

Nämnden har mot bakgrund av den i det föregående redovisade utvecklingen av nämndens engagemang kommit till den slutsatsen att — därest garantiverksamheten icke skall behöva väsentligt inskränkas på grund av bristande garantiutrymme — frågan nu måste väckas om ökning av den gällande garantiramen 1 000 miljoner kronor.

Beträffande den tidsperiod, för vilken den nya garantiramen bör avses gälla, synes enligt nämndens uppfattning böra väljas samma period för vilken den nuvarande garantiramen är avsedd, d. v. s. tiden till utgången av budgetåret 1962/63.

Exportkreditnämnden framhåller att när det gäller att fastställa den lämpliga storleken av den nya garantiram som skall gälla t. o. m. den 30 juni 1963 säkert underlag saknas för ett preciserat bedömande. Om efterfrågetendensen för nämndens garantier i fortsättningen blir densamma som under det senaste året, skulle de sammanlagda anspråken på garantiramen vid slutet av budgetåret 1962/63 uppgå till inemot 1 400 miljoner kronor. Som stöd för ett sådant antagande om fortsatt ökning av garantianspråken anför nämnden, att den under senare år föreliggande kraftiga ökningen i exporten av verkstadsindustrins produkter beräknas komma att fortsätta även under den tid, varom nu är fråga. Vidare föreligger enligt nämndens uppfattning skäl antaga, att de under 1959 genomförda förbättringarna i garantisystemet ännu icke har nått sin fulla effekt på efterfrågan å nämndens garantier.

Nämnden understryker emellertid att härtill kommer vissa förhållanden, vilka synes kunna komma att medföra en ytterligare stegring i efterfrågan å nämndens garantier.

Ett sådant förhållande är det i samband med den allmänt ökade konkur-

rensen på utlandsmarknaden uppkomna kravet på ökade kredittider, som nämnden i sin verksamhet kunnat konstatera. Detta har även bekräftats genom den förut berörda enkäten, av vilken framgått att svenska exportörer numera tvingas godtaga kredittider, som är väsentligt längre än för något år sedan. Denna omständighet medför ökning i anspråken på garantiutrymme dels därigenom att exportörerna till följd av de ökade kreditriskerna i stegrad omfattning blir nödsakade att anhålla om garantier, dels därigenom att nämndens garantiansvar kommer att kvarligga under längre tid.

Vidare har ändrade konjunkturer, försäljningskutymmer o. d. medfört behov av garantier även inom grenar av exportnäringen, där hittills garantier icke alls eller endast i undantagsfall efterfrågats. Nämnden åsyftar därvid i första hand varvsindustrin, som redovisar ett årligt exportvärde av bortåt 1 000 miljoner kronor. Hittills har varven endast vid några få tillfällen begärt exportkreditgaranti. Det ringa behovet av garantier har av branschen uppgivits bero främst därpå, att exporten hittills huvudsakligen skett till näraliggande länder. För bibehållande av nuvarande sysselsättning uppger sig emellertid varven tvingade att i fortsättningen söka finna avsättning även på avlägsna länder, där kreditriskerna är större med därav följande ökat behov av exportkreditgarantier. Enligt uppgift från varvsindustrins sida kan i fortsättningen ett garantiutrymme av några hundratal miljoner kronor bli erforderligt för varvens behov. Även då det gäller vissa andra varuområden än fartyg har uppkommit behov av garantier, t. ex. beträffande vissa råvaror och halvfabrikat, vid vilkas försäljning kredit tidigare icke har behövt medges.

Nämnden erinrar i detta sammanhang om att nämnden under senare tid vid upprepade tillfällen haft att pröva garantiansökningar avseende mycket stora leveransprojekt. Det kan förväntas, att frekvensen av sådana ansökningar kommer att ytterligare stiga.

Nämnden fäster vidare uppmärksamheten på det ökade intresset för garantier vid leveranser till de underutvecklade länderna. Anspråken på sådana garantier kan enligt nämndens uppfattning förväntas komma att ytterligare öka. Nämnden erinrar om att Sveriges allmänna exportförening och Sveriges industriförbund i en gemensam framställning den 5 september 1961, som remitterats till nämnden för yttrande, hemställt, att de författningensliga möjligheterna att medgiva tecknandet av garantier i samband med export till dessa länder måtte kunna av de svenska företagen anlitas i ökad utsträckning. Nämnden har emellertid i förevarande framställning vid beräkning av den framtida ramen för verksamheten räknat med oförändrade principer för garantigivningen till dessa länder. I den mån det ur andra synpunkter än dem nämnden har att företräda skulle från statsmakternas sida anses angeläget att tillämpa särskilt gynnsamma villkor för garantigivningen till de underutvecklade länderna, förutsätter nämnden att Kungl. Maj:t fattar särskilt beslut härom.

Som ytterligare en omständighet som i väsentlig grad kan påverka behovet av garantiutrymme pekar nämnden på utvecklingen av det allmänna

utrikespolitiska läget. Den under senare tid skärpta internationella situationen har sålunda medfört att exportörer i betydande utsträckning sökt garantier avseende de politiska riskerna vid leveranser till länder, där sådana risker hittills mera undantagsvis ansetts behöva täckas. Å andra sidan kan denna skärpta situation tänkas motivera en omprövning av nuvarande premiesättning vid garantigivningen för export till ett eller annat av de länder, som nu hänföres till lägsta premieklass. Den kan vidare komma att påverka nämndens ställningstagande till stora exportprojekt med längre kredittider på ett sådant land. Båda dessa faktorer kan tänkas medverka till att hittillsvarande kraftiga ökningstakt i garantigivningen för export särskilt till vissa av ifrågavarande länder i fortsättningen ej helt upprätthålles.

Vid övervägande av de angivna faktorerna har nämnden funnit sig böra föreslå, att garantiramen höjes till 2 000 miljoner kronor. Nämnden har därvid, såsom förut nämnts, utgått från att trenden i utvecklingen av nämndens garantiansvar medför behov av ett garantiutrymme per den 30 juni 1963 av ca 1 400 miljoner kronor, men att därtill sedan kommer de i det föregående antydda stora posterna på vardera hundratals miljoner kronor. Nämnden påpekar att därest garantisystemet skulle förändras i riktning mot tillämpning av liberalare principer vid garantigivningen, detta givetvis skulle komma att ytterligare öka efterfrågan å garantier. Nämnden understryker slutligen att det reella risktagandet blir avsevärt mindre än den föreslagna totalramen, eftersom i ramen även inräknas i utsikt ställda garantier, vilka som förut berörts endast utnyttjas till mindre del.

Nämnden hemställer sålunda, att åtgärder måtte vidtagas för en ökning av det högsta belopp för vilket nämnden må ikläda sig betalningsansvar till 2 000 miljoner kronor.

En ledamot i exportkreditnämnden, vice riksbankschefen *S. Joge* har — med instämmande av ordföranden i nämnden, f. d. generaldirektören *W. Björck* — anfört *reservation* mot nämndens förslag. Enligt reservanternas mening finnes skäl att understryka det utomordentligt osäkra i de uppskattningar som nämnden sökt göra rörande den kommande utvecklingen av exportkreditgarantierna. Stegringstakten för utfärdade och i utsikt ställda garantier har väsentligt påverkats av garantigivningen på ett enda land. Av den totala ökningen under tiden 1 juli 1959—1 juli 1961 på omkring 410 miljoner kronor har sålunda minst 150 miljoner kronor avsett utfärdade eller utfästa garantier för export till detta land. Den nuvarande trenden torde därför ge en mycket bristfällig ledning för uppskattningen av nämndens garantiansvar i fortsättningen. Behovet av garantier för fartygsexport torde endast kunna anges rent gissningsvis. Betydande osäkerhet vidlåder enligt reservanternas uppfattning nödvändigtvis bedömningar av det allmänna utrikespolitiska lägets utveckling och den ökning i efterfrågan på exportkreditgarantier, som denna utveckling kan medföra. Under sådana förhållanden hade enligt reservanternas mening nämnden bort nöja sig med en hemstäl-

lan om utvidgning av garantiramen med 500 miljoner kronor, även om detta kunde tänkas medföra behov av omprövning av rambeloppet från statsmakternas sida redan under första halvåret 1962.

Yttranden över nämndens framställning har efter remiss avgivits av *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret*. Fullmäktige i riksbanken tillstyrker endast att den för nämnden gällande garantiramen nu ökas med 500 miljoner kronor, medan fullmäktige i riksgäldskontoret tillstyrker bifall till nämndens förslag om en ökning med 1 000 miljoner kronor.

Fullmäktige i riksbanken konstaterar inledningsvis att den av nämnden begärda fördubblade garantiramen, ökad från 1 000 miljoner till 2 000 miljoner kronor, synes vara avsedd att ge utrymme för all den garantigivning, som även under särskilt ogynnsamma omständigheter kan tänkas förekomma fram till den 1 juli 1963, dock förutsatt att garantigivningen även fortsättningsvis får ske efter grunder, som av nämnden bedömes som affärsmässiga. Nämndens framställning synes därför enligt fullmäktiges mening syfta till åstadkommande av ett läge, som föga skiljer sig från det där i realiteten ingen maximigräns är angiven för garantigivningen fram till nämnda datum. Enligt fullmäktiges mening skulle en snabb utveckling fram mot ett mera fullständigt utnyttjande av den begärda ramen på 2 000 miljoner kronor i och för sig kunna motivera, att omfattningen av garantigivningen bleve föremål för statsmakternas förnyade prövning, bl. a. med hänsyn till möjliga kreditpolitiska och valutamässiga konsekvenser. Av betydelse för bedömningen av en sådan utveckling vore givetvis, hur stor del av ökningen som fölle på endast utfästa garantier. Fördelningen av utfästa garantier på planerad export till olika länder skulle sannolikt också kunna tillmätas viss vikt, eftersom den bilaterala regleringen av handelsförbindelserna med länder inom östblocket förmodligen leder till större ianspråktagande av utfästa garantier på dessa länder. Härtill kommer emellertid enligt fullmäktiges mening, att garantigivningens utveckling icke endast är ett mer eller mindre givet resultat av olika marknadsföreteelser. Redan utfallet av den fortlöpande riskbedömning, som nämnden har att fullgöra, kan i ej helt obetydlig utsträckning bli avhängigt av majoritetsbeslut inom nämnden, som numera omfattar tio ordinarie ledamöter förutom sex suppleanter. Mera bestämmande för omfattningen av garantigivningen blir enligt fullmäktiges uppfattning de principiella avgöranden som nämnden kan ställas inför. Av särskilt intresse synes därvid bli garantigivningen till vissa av östblocksländerna, där tydligen en omläggning skett av kreditvillkoren i riktning mot längre kredittider vid större kapitalvaruleveranser. Oavsett vad detta kan bero på synes en utveckling mot ett faktiskt läge, där statsgaranterad privatkreditgivning ersätter den betydande statskredit, som under de närmaste åren återbetalas, kunna ge anledning till förnyade överväganden från statsmakternas sida, särskilt om utvecklingen skulle sammanfalla med avsevärd ök-

ning även av annan garantigivning. Fullmäktige tillstyrker därför endast att den för exportkreditnämnden gällande garantiramen nu utökas med 500 miljoner kronor, vilket, såsom framgår av redogörelsen i det föregående, förordats av två reservanter i nämnden. Skulle utvecklingen sedermera ge vid handen, att en sålunda utökad ram icke synes förslå till den 1 juli 1963, finner fullmäktige önskvärt, att nämnden i en framställning om ytterligare vidgad ram lämnar en både i fråga om exportländer och varor mera utförlig redovisning av den praxis, som lett fram till ett sådant läge. Denna redovisning kunde sedan bilda bakgrund till den omprövning av principerna för garantigivningen, som i detta läge kan te sig önskvärd.

Reservation mot fullmäktiges beslut har anförts av herr *Kollberg*, som anser att fullmäktige bort tillstyrka exportkreditnämndens framställning.

Fullmäktige i riksgäldskontoret erinrar om att exportkreditnämnden i sin framställning framhållit att prognosen rörande den kommande utvecklingen icke vilar på något säkert underlag. För fullmäktige är det vid sådant förhållande självfallet icke möjligt att bilda sig en närmare uppfattning angående exportkreditramens lämpliga storlek under tiden fram till budgetårsskiftet 1962/63. Fullmäktige finner emellertid angeläget, att exportkreditgarantier kan meddelas i en utsträckning, som svarar mot de av riksdagen uppdragna riktlinjerna för denna verksamhet, och fullmäktige har därför icke funnit anledning motsätta sig ett bifall till nämndens ifrågavarande framställning, så mycket mindre som därav framgår, att erfarenhetsmässigt allenast en mindre del av nämndens totala garantiåtaganden resulterar i utfärdade garantier.

Departementschefen

Såsom framgår av exportkreditnämndens framställning har anspråken på nämndens garantiutrymme kraftigt ökat under de senaste åren, särskilt sedan de nya riktlinjerna för den statliga exportkreditgarantigivningen genomfördes år 1959. De ändrade riktlinjerna syftade i första hand till en förstärkning av garantiskyddet och en allmän effektivisering av verksamheten men avsåg också att tillgodose behovet av att kunna fortlöpande anpassa garantigivningen till exportutvecklingen och till växlande förhållanden på exportmarknaderna. Utvecklingen av nämndens verksamhet visar, att garantiernas användbarhet för exportnäringen ökat. Av nämndens uppgifter framgår sålunda att nämndens totalengagemang under budgetåret 1959/60 ökade med 188 miljoner kronor och under budgetåret 1960/61 med ytterligare 224 miljoner kronor. Ökningstendensen fortsätter alltjämt. Den snabba ökningen av det totala garantiansvaret har särskilt tagit sig uttryck i en kraftig ökning av beloppen för de i utsikt ställda garantierna, d. v. s. sådana gjorda utfästelser som ännu icke resulterat i faktiska garantier. Ökningen i anspråken på exportkreditgarantier har medfört att den nuvarande ramen för verksamheten, som innebär att staten må ikläda sig betal-

ningsansvar i form av statsgaranti för exportkrediter till ett belopp av sammanlagt högst 1 000 miljoner kronor, till större delen redan tagits i anspråk och att utrymmet för fortsatt garantigivning sålunda är mycket begränsat. Ifrågavarande belopp om 1 000 miljoner kronor fastställdes av 1960 års riksdag att gälla till utgången av budgetåret 1962/63.

Exportkreditnämnden har kommit till den slutsatsen att gällande garanti-ram — 1 000 miljoner kronor — måste ökas, därest garantiverksamheten icke skall behöva väsentligt inskränkas på grund av bristande garantiutrymme. När det gäller storleken av den ram som nu bör fastställas, framhåller nämnden, att säkert underlag saknas för ett preciserat bedömande. Den hittillsvarande trenden i utvecklingen av nämndens garantiansvar innebär att de sammanlagda anspråken på garantiramen vid slutet av budgetåret 1962/63 skulle uppgå till inemot 1 400 miljoner kronor. Nämnden räknar emellertid med att efterfrågan kommer att ytterligare stiga och föreslår därför, att ramen höjes från nuvarande 1 000 till 2 000 miljoner kronor. Nämnden pekar på en rad faktorer som tillkommit under senaste tiden och som kan väntas påverka efterfrågan. Sålunda har den ökade konkurrensen på utlandsmarknaderna tagit sig uttryck i krav på förlängda kredittider. Ändrade konkurrensförhållanden har medfört behov av garantier på varuområden där garantier hittills icke alls eller endast i begränsad omfattning efterfrågats. I allt större utsträckning efterfrågas garantier för stora leveransprojekt. Ökat intresse har även konstaterats för garantier vid leveranser till underutvecklade länder. Den under senare tid skärpta internationella situationen har slutligen medfört att exportörer sökt garantier avseende politiska risker vid leveranser till länder, där sådana risker hittills mera undantagsvis ansetts behöva täckas.

Två av nämndens ledamöter har bl. a. med hänsyn till osäkerheten, när det gäller att uppskatta den kommande utvecklingen av exportkreditgarantierna, ansett att man nu borde nöja sig med en utvidgning av garantiramen med 500 miljoner kronor, även om detta kunde medföra att en omprövning av totalramen skulle bli aktuell redan under första halvåret 1962.

Riksbanksfullmäktige har endast tillstyrkt att den gällande garantiramen nu ökas med 500 miljoner kronor, medan riksgäldsfullmäktige förordar ett bifall till nämndens förslag om en ökning av 1 000 miljoner kronor.

Det är givet att en viss osäkerhet föreligger när det gäller att bedöma utvecklingen fram till och med budgetåret 1962/63. Såsom framhållits av reservanterna i nämnden och av riksbanksfullmäktige, kan vissa skäl anföras för att välja en mindre höjning och att, om behov av ytterligare höjning skulle uppstå, på nytt underställa garantiramens storlek riksdagens prövning.

För egen del fäster jag i nuvarande läge särskilt avseende vid att tillräckliga resurser för kreditgarantier står till förfogande såsom en handelspolitisk beredskapsåtgärd. Förutsättningarna för den svenska exporten i stort påverkas i väsentlig grad av den europeiska ekonomiska integrationen. Rent allmänt måste man räkna med skärpt konkurrens för svensk export

och denna konkurrens kan förväntas taga sig uttryck även på kreditområdet. Möjligheterna att lämna kredit kan sålunda i ökad utsträckning komma att spela en avgörande roll för olika exportaffärer. I denna situation är det av vikt att tillräckliga resurser står till förfogande för garantigivning. Man kan i sammanhanget icke heller bortse från de ofta mycket gynnsamma garantimöjligheter som med svensk industri konkurrerande utländska exportörer har till förfogande.

Även under mera normala förhållanden är det enligt min mening betydelsefullt att garantiramen icke sättes så snävt att nämndens garantigivning i de enskilda fallen skall vara avhängig av det utrymme som återstår vid varje särskild tidpunkt. Det skulle kunna leda till en tämligen godtycklig fördelning av garantiutrymmet och till en strävan från exportörernas sida att på ett ännu tidigare stadium än vad nu är fallet skaffa sig täckning i det begränsade utrymmet. Detta skulle i sin tur få till följd en ytterligare ökning av den tidigare omtalade stora andelen i utsikt ställda garantier. Garantiramen bör i stället ha till ändamål att i stora drag ange omfattningen för den statliga garantigivningen.

Riksbanksfullmäktige har i sitt remissyttrande framhållit att en snabb utveckling mot ett mera fullständigt utnyttjande av den begärda ramen av 2 000 miljoner kronor skulle i och för sig kunna motivera att omfattningen av garantigivningen bleve föremål för statsmakternas prövning bl. a. med hänsyn till möjliga kreditpolitiska och valutamässiga konsekvenser. Enligt fullmäktiges mening vore det för bedömningen av en sådan utveckling av betydelse hur stor del av ökningen som fölle på de i utsikt ställda garantierna. Vidare borde beaktas att garantigivningens utveckling icke blott är avhängig av olika marknadsföreteelser utan även bl. a. av de principiella avgöranden som nämnden kan ställas inför.

Enligt min uppfattning måste det ske en fortlöpande bedömning av de kreditpolitiska och valutamässiga konsekvenserna av utvecklingen i fråga om garantigivningen. En sådan bedömning bör så långt möjligt ske i samband med exportkreditnämndens behandling av de löpande garantiärendena. Jag vill i det sammanhanget erinra om att den totala ramen för garantigivning, som ställes till Kungl. Maj:ts förfogande, först efterhand och i mån av behov friställes för garantigivning. Därmed finnes det sålunda möjligheter för Kungl. Maj:t att mera direkt följa utvecklingen. I likhet med fullmäktige i riksbanken finner jag det befogat att omfattningen av garantigivningen prövas och anpassas med hänsyn till de möjliga kreditpolitiska och valutamässiga återverkningarna därav. Skulle sålunda utnyttjandet av garantiramen under den närmaste tiden fortsätta att stiga i sådan takt, att redan inom något halvår hälften av den av nämnden förordade ökningen tagits i anspråk bör en närmare prövning av orsakerna till ökningstakten komma till stånd. En sådan prövning kommer självfallet att äga rum innan Kungl. Maj:t friställer ytterligare utrymme för garantigivning.

I detta sammanhang vill jag erinra om de riktlinjer som lades till grund för den effektivisering av garantiformerna och förstärkning av garantiskyd-

det som genomfördes enligt beslut av 1959 års riksdag. En av grundprinciperna för de förändringar som vidtogs vid detta tillfälle var att åstadkomma en sådan flexibilitet i garantigivningen att denna smidigt kunde anpassas och varieras i styrka efter lägets växlingar. Med hänsyn till att det i många fall kunde vara förenat med olägenheter att låta av utvecklingen motiveerade jämkningar i verksamheten anstå i avvaktan på en riksdagsbehandling, borde — förutom den finansiella ramen för verksamheten — sådana frågor vara underkastade riksdagens prövning, som vilka slag av krediter som kan omfattas av garantier, den huvudsakliga omfattningen av risktäckningsområdet samt den högsta tillåtna garantiprocentsatsen. I övrigt skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att i anslutning till de av riksdagen givna riktlinjerna bestämma den närmare utformningen av garantigivningen. Den angivna ordningen skulle göra det möjligt att vid ändrade konjunkturner snabbt anpassa kreditstödet till marknadsförhållandena och sysselsättningsläget.

I riksbanksfullmäktiges yttrande har särskilt berörts garantigivningens inriktning på olika länder. Enligt min mening bör fördelningen på exportländer beaktas vid den bedömning från kreditpolitiska och valutamässiga synpunkter som enligt vad jag i det föregående antytt fortlöpande bör äga rum. Jag vill i detta sammanhang understryka att, därest det befines nödvändigt att inskränka garantigivningen på vissa länder, detta bör regleras genom ändringar av de villkor som av exportkreditnämnden tillämpas vid export till ifrågavarande land och icke genom att begränsa den totala ramen för garantigivningen. Överhuvudtaget är enligt min mening förändringar i villkoren — generellt eller för visst land eller visst varuområde — klart att föredraga framför kvotering av ett begränsat garantiutrymme. På så sätt tillgodoses kravet på någorlunda likartad behandling av olika exportörers önskemål.

Mot bakgrund av vad jag i det föregående anfört, finner jag liksom exportkreditnämnden det naturligt att garantiramen höjes så att verksamheten även i fortsättningen kan drivas på avsett sätt. Såsom tidigare nämnts föreslår nämnden att totalramen höjes från nuvarande 1 000 till 2 000 miljoner kronor. Vid bedömningen av det föreslagna beloppets storlek bör beaktas att det reella risktagandet blir avsevärt mindre än den föreslagna totalramen, eftersom i ramen även inräknas de i utsikt ställda garantierna, vilka erfarenhetsmässigt endast utnyttjas till mindre del. Jag finner icke anledning att frånga nämndens förslag. Liksom tidigare varit fallet får det ankomma på Kungl. Maj:t att inom den föreslagna ramen efterhand ställa erforderliga belopp till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning.

Såsom framgår av exportkreditnämndens framställning har intresset för garantier vid leveranser till de underutvecklade länderna ökat kraftigt under senare tid, och anspråken på sådana garantier väntas ytterligare stiga. När jag förordar en garantiram av 2 000 miljoner kronor har jag tagit hän-

syn till att en vidgad svensk biståndsgivning till de underutvecklade länderna givetvis kommer att medföra ökat behov av utrymme för exportkreditgarantier. Ett närmare ställningstagande rörande dessa behov torde få anmälas vid framläggandet av en samlad redovisning rörande det svenska biståndsprogrammet.

I anslutning till vad här anförts och till vad som anförts i denna fråga i proposition nr 171 till 1960 års riksdag får jag anmäla att avtal numera träffats med chilenska regeringen om att genom statliga garantier kunna underlätta långfristiga exportkrediter för vissa leveranser i samband med återuppbyggnadsarbetet efter den våren 1960 inträffade naturkatastrofen i Chile. Avtalet innebär att man på svensk sida skall lämna garantier beträffande krediter intill ett belopp av 20 miljoner kronor vid export av prismässigt mera betydande kapitalvaror till Chile. Krediterna skall avbetalas successivt under en tid av intill 10 år.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att staten må intill utgången av budgetåret 1962/63 åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 2 000 miljoner kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torbjörn Lindvall